

GUIÓ DE CONTINGUTS

❖ Presentació

Aquesta unitat didàctica, relacionada amb l'exposició *Els Instituts per a Obrers (1936 - 1939)*, és activa i participativa i intenta despertar en els alumnes la seua curiositat per la Història Contemporània, amb el suport i l'ajuda del professorat.

La Guia està dividida en 26 capítols, centrats bàsicament en el desenrotllament del tema que ens ocupa, els Instituts per a Obrers.

- 1) Guerra i Cultura
- 2) Instituts per a Obrers
- 3) Característiques
- 4) Requisits
- 5) Organitzacions
- 6) Institut per a Obrers de València
- 7) Premsa
- 8) Propaganda
- 9) Edificis
- 10) Continguts
- 11) Professorat
- 12) Claustre
- 13) Metodologia
- 14) Biblioteca
- 15) Club
- 16) Menjador
- 17) Esport
- 18) Activitats
- 19) Congrés Internacional d'Escriptors
- 20) Dones
- 21) Institut per a Obrers de Sabadell
- 22) Institut per a Obrers de Barcelona
- 23) Institut per a Obrers de Madrid
- 24) Instituts Obrers frustrats
- 25) De l'Institut a la guerra
- 26) Final dels Instituts per a Obrers

La presentació informàtica en Power Point, -en dos versions: castellà i valencià- consta de 60 diapositives. S'inicia amb una citació d'Antonio Machado i conclou amb una frase del que va ser professor dels Instituts per a

Obrers de València i Barcelona, Samuel Gili i Gaya. En ell s'explica des de l'origen del projecte, relacionat amb la política cultural de la Segona República, fins al final dels Instituts, coincidint amb el fi de la guerra civil, aportant informació gràfica i textos en cada una de les diapositives.

L'exposició està estructurada en 30 panells replets de documentació historiogràfica, la majoria procedent de l'Institut de València, que junt amb la guia en paper i la presentació informàtica pretenen explicar l'univers dels Instituts per a Obrers, un projecte republicà del que hauríem d'aprendre tots, i del que a més s'ha publicat un llibre, *Els Instituts per a Obrers, un bell somni republicà*, i realitzat un documental, *Estudiar en guerra, 1936-1939*. Treballs que s'alimenten reforçant i ampliant els continguts.

Els projectes han sigut subvencionats pel Ministeri de la Presidència en col·laboració amb l'Associació Cultural Institut Obrer

GUIÓ DE CONTINGUTS

- A. Consells metodològics
- B. Objectius bàsics
- C. Objectius generals
- D. Criteris d'avaluació

A. Consells metodològics

Prèvia a la utilització de la Guia i per a facilitar el treball docent i el de l'alumnat, s'ha elaborat una presentació informàtica en PowerPoint¹ que, afegit al visionat del muntatge audiovisual inclòs en el llibre de consulta, *Els Instituts per a Obrers, un bell somni republicà* (2008), i en format multimèdia en aquest CD, facilitarà la comprensió del projecte, així com la projecció de la pel·lícula documental *Estudiar en guerra, 1936-1939*, realitzat l'any 2007.

En les 100 pàgines de la Guia, per mitjà de 54 imatges i d'una selecció de textos, es plantegen 52 preguntes directes perquè, de forma gradual, els alumnes assimilien des dels orígens del projecte fins a la seua pròpia actualitat. En algun cas es demana que amplien la informació facilitada per a estimular la capacitat individual i d'anàlisi, al mateix temps que fer-los protagonistes de la

¹Recomanem treballar aquesta presentació al ritme de l'usuari. Les diapositives introdueixen alguns dels conceptes i de les característiques, però no la totalitat, ja que es prolongaria en excés.

investigació. Algunes de les preguntes es formulen amb la intenció posada en la comparació, a través de la informació del passat recent, amb la situació actual i, perquè reflexionen el que va significar la República.

Els textos estan estructurats en tres nivells de lectura, el primer introdueix el tema i a continuació es resalta en color blau les idees, a través de citacions o de ressenyes. Alguns enunciats necessiten la complicitat del professorat per a situar els seus estudiants o per a ampliar conceptes.

Les línies que precedeixen a la pregunta **Llig** augmenten la informació que comporta una resposta o una reflexió. La inclusió d'algunes preguntes de la qual cal investigar la resposta a través de pàgines web, és una forma d'acostar-se al llenguatge amb què els joves estan més familiaritzats.

Les imatges i els textos estan seleccionats cuidadosament. L'activitat **Observa**, és la més utilitzada.

Per a facilitar el treball en l'aula, la Guia està precedida d'una presentació i d'una àmplia cronologia i en l'apartat d'annexos els índexs: **Onomàstic**, dedicat als professors, **Sigles utilitzades**, **Glossari de paraules**, **Textos recomanats** i **Per a saber més**. Una selecció de **Cartells** i un qüestionari d'entrevista que finalitza amb un full en blanc, per a invitar a anotar les impressions de l'alumnat.

Per donar prioritat a la qualitat de reproducció de les imatges, el paper utilitzat no és el més adequat per a escriure en ell, recomanem que les respostes s'escriuen en quaderns a banda.

B. Objectius bàsics

La nostra proposta no respon a la idea tradicional de guia didàctica. Pretén ser un material de referència perquè l'usuari pugui conèixer el període objecte d'estudi, a més d'iniciar la seua pròpia investigació, a partir dels models que se'ls proposen.

Els objectius mínims serien dos.

Conèixer les característiques dels Instituts per a Obrers de Segona Ensenyança, que s'ofereixen en temps de guerra, la qual cosa magnifica el projecte dirigit a joves sindicalistes.

- 1) Ensenyança secundària per a obrers antifeixistes, de 15 a 35 anys
- 2) Batxiller intensiu concentrat en 2 anys, 4 cursos semestrals
- 3) Remuneració en l'estudi, gratuïtat absoluta
- 4) Internat mixt, coeducació

- 5) Convivència amb el professorat, ensenyança ininterrompuda
- 6) Participació de l'alumnat en els òrgans de direcció del Centre
- 7) Atenció mèdica
- 8) Compromís entre educadors i alumnes
- 9) Educació solidària, laica, científica, activa

I, en segon lloc, explicar el que va suposar perdre la guerra per als ciutadans de la legítima República espanyola, eixa que havia donat l'oportunitat de cursar uns estudis de Batxillerat de gran qualitat formativa i humana, en una època en què les classes treballadores a penes podien permetre's la formació primària. El que Albert Camús (1913 - 1960), Premi Nobel de Literatura en 1957 va resumir escrivint:

“El que fa de la guerra d'Espanya una tragèdia universal i paradigmàtica, és que en aquest cas els justos van ser els vençuts”

C. Objectius generals

Els objectius generals serien reconèixer i valorar la labor cultural de la República en guerra.

La majoria d'activitats proposades, com a objectiu fonamental, haurien de suscitar el debat i la reflexió.

D. Criteris d'avaluació

- 1) Centrar cronològicament el període estudiat
- 2) Interpretar els temes bàsics de l'exposició
- 3) Valorar els èxits de la cultura republicana
- 4) Analitzar el paper de la dona en el context republicà
- 5) Reconèixer els valors de l'ensenyança dels Instituts per a Obrers, com un projecte de pau en guerra.
- 6) Explicar el final de la guerra civil

Han d'entendre's, tant el material de referència com les activitats didàctiques, mera orientació metodològica, deixant en llibertat del professorat que les adapten, si és el cas, a les característiques del seu alumnat.

Cristina Escrivá Moscardó
Comissària de l'exposició
institutobrero@ono.com